

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проекту Закону України

«Про внесення змін до статті 625 Цивільного кодексу України щодо стягнення інфляційних втрат за порушення грошового зобов'язання в умовах воєнного стану»

1. Обґрунтування необхідності прийняття законопроекту

За змістом пункту 1 частини другої статті 11, частини першої, другої статті 509, статті 611, частини другої статті 625 Цивільного кодексу України нараховані на суму боргу інфляційні втрати та три проценти річних входять до складу грошового зобов'язання і вважаються особливою мірою відповідальності боржника за прострочення грошового зобов'язання, оскільки є способом захисту майнового права та інтересу, який полягає у відшкодуванні матеріальних втрат кредитора від знецінення коштів унаслідок інфляційних процесів та отриманні компенсації (плати) від боржника за користування утримуваними коштами, що належать до сплати кредитором.

Визначене частиною другою статті 625 Цивільного кодексу України право на стягнення інфляційних втрат і трьох процентів річних є мінімальною гарантією, що надає кредитору можливість захистити майнові інтереси. У свою чергу, позбавлення кредитора можливості реалізувати це право порушуватиме баланс інтересів і сприятиме виникненню ситуацій, за яких боржник повертатиме кредитору кошти, які через інфляційні процеси матимуть іншу цінність порівняно з моментом, коли такі кошти були отримані (у тому числі у вигляді прострочення оплати відповідних товарів та послуг).

Відповідно до правової позиції Верховного Суду України, викладеної у постанові від 26.06.2018 у справі № 341/915/16-ц, інфляційні втрати (індекс споживчих цін) – це показник, який характеризує зміни загального рівня цін на товари і послуги, які купує населення для невиробничого споживання.

Разом з цим, Верховний Суд України неодноразово наголошував, що за змістом наведеної норми інфляційні втрати та три проценти річних, нараховані на суму боргу, входять до складу грошового зобов'язання і вважаються особливою мірою відповідальності боржника за прострочення грошового зобов'язання, оскільки є способом захисту майнового права та інтересу, який полягає у відшкодуванні матеріальних втрат кредитора від знецінення коштів унаслідок інфляційних процесів та отриманні компенсації (плати) від боржника за користування ним утримуваними коштами, належними до сплати кредитором (постанови ВП ВС від 19.06.2019 у справах № 703/2718/16-ц та № 646/14523/15-ц, постанови ВС від 04.10.2019 у справі № 915/880/18, від 26.09.2019 у справі № 912/48/19, від 18.09.2019 у справі № 908/1379/17).

Вимагати сплати суми боргу з урахуванням індексу інфляції та трьох процентів річних є правом кредитора, яким він наділений на підставі нормативного закріплення зазначених способів захисту майнового права та інтересу (постанова Верховного Суду України від 05.07.2019 у справі № 905/600/18).

Також, Верховний Суд України у постанові від 20 лютого 2023 року справа № 910/15411/21 приходить до правового висновку про те, що «особливий статус боржника як спеціального суб'єкта державної влади, в умовах правового режиму

воєнного стану, не є підставою для звільнення або зменшення розміру інфляційних витрат, оскільки вони є мінімальними гарантіями захисту майнових прав кредитора та спрямовані на компенсацію його втрат від знецінення грошових коштів.».

Враховуючи вищевикладене, спираючись на правові позиції Верховного Суду України, для нормативного закріплення зазначених вище способів захисту майнового права та інтересу, необхідних є доповнення положень Цивільного кодексу України в частині процедури стягнення інфляційних втрат за порушення грошового зобов'язання в умовах воєнного стану.

2. Мета та завдання прийняття законопроекту

Метою законопроекту є забезпечення захисту майнового права та інтересу шляхом визначення процедури стягнення інфляційних втрат за порушення грошового зобов'язання в умовах воєнного стану.

3. Загальна характеристика та основні положення законопроекту

Проектом закону пропонується доповнити положення Цивільного кодексу України та встановити, що наявність у боржника, який прострочив виконання грошового зобов'язання, статусу особливого (спеціального) суб'єкта владних повноважень в умовах дії правового режиму воєнного стану, не є підставою для звільнення або зменшення розміру інфляційних витрат, які є мінімальними гарантіями захисту майнових прав кредитора, що спрямовані на компенсацію його втрат від знецінення грошових коштів.

4. Стан нормативно-правової бази у даній сфері правового регулювання

У відповідній сфері правового регулювання діють Конституція України, Цивільний кодекс України.

5. Фінансово – економічне обґрунтування

Реалізація законопроекту не потребуватиме додаткових видатків з Державного бюджету України.

6. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття законопроекту

Прийняття законопроекту забезпечить захист майнового права та інтересу шляхом визначення процедури стягнення інфляційних втрат за порушення грошового зобов'язання в умовах воєнного стану.

Народний депутат України

Валерій ГНАТЕНКО

ЄАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
Підписувач: Гнатенко Валерій Сергійович
Сертифікат: 3FAA9288358EC00304000000D60C3100E409DC00
Дійсний до: 28.11.2026 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
260д9/І-2026/93815 від 27.04.2026

2213430